

mini przewodnik

free

+ współrzędne gps

po!skaniezwykla
masa miejsc godnych uwagi

Trasa wycieczki: Małopolska Trasa UNESCO - sztuka, tradycja, historia

czas trwania: 2 dni, typ: samochodowa, liczba miejsc: 8, stopień trudności:
bardzo łatwa

wydrukuj i zabierz na wycieczkę!

Opis wycieczki

Swoją podróż śladem Małopolskiej Trasy UNESCO rozpoczynamy od centrum Krakowa, gdzie historia będzie nam stale towarzyszyć. Dawna stolica Polski kusi zabytkowym Starym Miastem, Wzgórzem Wawelskim i Uniwersytetem Jagiellońskim. Warto podziwiać piękno Barbakanu, Arsenału oraz Bramy Floriańskiej, które jako jedyne zachowały się do dnia dzisiejszego z licznego systemu fortyfikacji Krakowa. Wędrując po Kazimierzu można poczuć niezwykłość tego miejsca, bo to właśnie tutaj stykały się ze sobą dwie tradycje chrześcijańska i żydowska.

Kolejny etap naszej podróży obejmuje Kopalnię Soli w Wieliczce z unikatową kolekcją dawnych urządzeń górniczych oraz Obóz Koncentracyjny w Oświęcimiu stanowiący zbiorową pamięć pomordowanych więźniów ginących masowo z rąk hitlerowców.

Zespół Kulturowo-Krajobrazowy Klasztoru i Parku Pielgrzymkowego oo. Bernardynów w Kalwarii Zebrzydowskiej, jak i Dróżki Kalwaryjskie to istne perełki architektoniczne.

Nasze wspólne podróżowanie zakończymy na czterech drewnianych kościołach. Jako pierwszy odwiedzimy Kościół pw. św. Michała Archanioła w Binarowej, gdzie na uwagę zasługują polichromie pochodzące z XVI i XVII w. oraz kamienna chrzcielnica z 1522 r.

W Dębnie można zakosztować góralskiej tradycji, obcować z żywym folklorem oraz odwiedzić Kościół pw. św. Michała Archanioła wykonany z iglastego drewna bez użycia jednego gwoźdźka, co jest nie lada wyczynem.

Kościół pw. św. Leonarda w Lipnicy Murowanej słynie ze zdobniczych stropów, polichromii ilustrujących dekalog i trzech tryptyków ołtarzowych.

W Sękowej znajduje się Kościół pw. św. Filipa i Jakuba Apostołów, a jego cechą charakterystyczną jest „tęczowa” belka z krucyfiksem.

Trasę opracowała Alicja Złotnik

Program wycieczki

Kraków

Najstynniejsze wzgórze - Wawel

Wawel to wzgórze zbudowane ze skał wapiennych - jedna z ostatnich skał wysunięta na południe Jury Krakowsko-Częstochowskiej. To tu przed wiekami król, a może książę Krak, zdecydował się zbudować osadę lub gród ze swoją siedzibą.

Pierwsza wzmianka o Krakowie pochodzi z 965 r., ale wtedy był już dużym miastem i mieścił się na wzgórzu wawelskim. Mniej więcej w tym czasie powstała tu pierwsza drewniana katedra - przebudowana na murowaną przez Bolesława Chrobrego ok. 1000 r. Potem ta katedra spłonęła kilkakrotnie, dzisiejsza zaś pochodzi z XIV w., a zbudowana została przez Łokietka i Kazimierza Wielkiego.

Obok katedry istniały tu liczne kościoły - był kościół Michała Archanioła, św. Jerzego, a wcześniej rotundy - Feliksa i Adaukta, Rotunda B, rotunda przy dzisiejszej Baszcie Sandomierskiej, przy Smoczej Jamie czy tam, gdzie dziś stoi pomnik Kościuszki (było to prawdopodobnie baptysterium).

Pomiędzy tymi kościołami powstały liczne domy drewniane, a później także murowane, m.in. Borka, Wikarówka (zachowana do dzisiaj), Dom Rorantystów i Misjonarzy (dziś Muzeum Katedralne), następnie domy prebendarzy, Hińczy z Rogowa, Pińczów - Jana z Oleśnicy - przebudowane w XVIII w. na Seminarium Duchowne, potem przez Austriaków zamienione na magazyny wojskowe, a w 1913 r. na Muzeum Etnograficzne. Obecnie mieszczą się tu mieszkania pracowników Wawelu. Wszystkie budynki mieszkalne i kościoły zostały wyburzone przez Austriaków, ponieważ potrzebowali placu do ćwiczenia musztry - dziś miejsce to stanowi dziedziniec zewnętrzny. Pozostały tylko te, które otaczały dziedziniec.

W zachodniej części wzgórza mamy gmach dawnego szpitala austriackiego, później mieściły się tu apartamenty Urzędu Rady Ministrów, aktualnie zaś pracownie konserwatorskie i pomieszczenia wystawowe. Wschodnia część wzgórza to zamek, obecnie renesansowy, zbudowany wokół dziedzińca wewnętrznego, a zamknięty od strony katedry budynkiem kuchni królewskich. Niegdyś znajdowały się tam stajnie królewskie i Dom Starosty.

50°03'16"N 19°56'05"E | na mapie:A

Wieliczka

Kopalnia soli

Podziemia białym złotem słynące

Chociaż obecnie bywa nazywana białą śmiercią, kilkanaście, nawet jeszcze kilka wieków temu nikt nie ośmieliłby się o niej tak powiedzieć. Na ziemiach polskich w czasach starożytnych była środkiem płatniczym, a w średniowieczu urosła do rangi białego złota. Chodzi oczywiście o sól kamienną, kruchą skałę osadową, która od kilku tysięcy lat stanowi jeden z najważniejszych surowców w przemyśle spożywczym i chemicznym. Sól w okolicy Wieliczki wydobywano już 5,5 tys. lat temu, ale działalność kopalni na większą skalę rozpoczęła się około XIII w. Jej nazwa prawdopodobnie pochodzi od słowa "wielka", które odnosiło się do zasobności złóż, a także odróżniało od starszej "siostry" Bochni, o której mówiono "mała".

Białemu kruszcowi z Wieliczki i Bochni zawdzięcza swój rozkwit Kraków. Dzięki zyskom ze sprzedaży soli, w XIV w. król Kazimierz Wielki ufundował Uniwersytet Jagielloński, w XV w. rozbudowano zamek na Wawelu oraz wzniesiono wiele kamienic i kościołów. W tym czasie pieniądze pochodzące z handlu białym złotem stanowiły jedną trzecią wszystkich zysków państwa! Sto lat później cała Europa postrzegła krakowskie żupy jako jedne z największych i najbardziej intratnych przedsiębiorstw. Niektórzy twierdzą, że kopalnia zapoczątkowała profesjonalny rozwój balneologii w Polsce, czyli leczenia kąpielami - w 1826 r. zaczęła bowiem przyjmować w sali kąpielowej pierwszych kuracjuszy...

Dzisiejsza kopalnia Wieliczka - jedna z największych atrakcji turystycznych w kraju - to 300 km chodników i ok. 3000 komór, schodzących do maksymalnej głębokości 327 m. Trasa turystyczna o długości 3,5 km leży na głębokości od 64 do 135 m. Prowadzi przez kręte korytarze i wąskie zaułki (nieraz pełne różnorodnych, kolorowych nacieków solnych), obok przepięknych jezior, których woda ma niezwykłą barwę oraz przez przestrzenie poeksploatacyjnych komór. Podczas tej fascynującej podróży w czasie można poznać rozwój górnictwa i

związanych z nim technologii, a także życie, sztukę i wierzenia dawnych gwarków.

Po wejściu do kaplicy św. Kingi - jednego z najbardziej urzekających pomieszczeń, trudno uwierzyć, że to co widać naprawdę znajduje się 100 m pod ziemią. Warto zobaczyć wiszące tu ogromne żyrandole ozdobione kryształami przezroczystej soli, ściany pokrywają płaskorzeźby wykonane rękami górników, są też ambony, krzyże, ołtarze i rzeźby świętych - a wszystko to z soli, wspaniale skrzęcej się w świetle. Zwiedzających przestrzegamy przed figlami Skarbnika i skrzatów zwanych soliludkami! To legendarni strażnicy podziemnych bogactw, którzy górników ostrzegali przed niebezpieczeństwem. W 1978 r. kopalnia w Wieliczce została wpisana na Listę Światowego Dziedzictwa Kulturowego i Przyrodniczego UNESCO jako jeden z pierwszych 12 obiektów z całego świata.

Kopalnia soli Wieliczka
ul. Daniłowicza 10, tel. 012 278 73 02
www.kopalnia-wieliczka.pl

49°58'59"N 20°03'21"E | na mapie: B

Oświęcim Auschwitz - ludzie ludziom zgotowali taki los...

Niemieckie obozy koncentracyjne zakładane były od 1933 r. na terenach należących do Rzeszy i miały za zadanie izolować uznanych przez współczesną administrację hitlerowską za „elementy niepożądane”; przeciwników politycznych, kryminalistów i Żydów. Wybuch II wojny światowej i szybka aneksja państw Europy Zachodniej upewniło Hitlera, a także cały podległy mu aparat o potęgę Rzeszy Niemieckiej. Na okupowanych terenach szerzył się terror, a tym samym zaczęto przenosić doświadczenia z uzyskiwaniem niewolniczej siły roboczej i zakładać obozy koncentracyjne, będące równocześnie instrumentem biologicznego wyniszczenia.

Po wejściu w 1939 r. na teren Polski i wcieleniu części terytorium do Rzeszy na podbitych ziemiach powstały zręb

polskiego ruchu oporu, a tym samym wznosiły się przypadki nieposłuszeństwa i niesubordynacji wobec okupanta. W związku z tym nasilił się terror i hitlerowskie aresztowania, a co za tym idzie - okupant postanowił zbudować „w sercu Europy” obóz koncentracyjny. Z inicjatywy wrocławskiego dowództwa SS na lokalizację przyszłego obozu wybrano wcieloną do Rzeszy Niemieckiej miasto Oświęcim, gdzie znajdował się możliwy do wykorzystania na ten cel kompleks zabudowań wojskowych. Rozkaz o powstaniu obozu koncentracyjnego w Oświęcimiu wydano w kwietniu 1940 r. i od razu przywieziono pierwszych specjalnie wyselekcjonowanych przez Rudolfa Hessa więźniów, niemieckich kryminalistów cechujących się skłonnością do przemocy i okrucieństwa. Założenia była to kadra obozowych funkcyjnych, odsiadujących kary za przestępstwa własne i mających za zadanie nadzorować przyszłych więźniów obozu.

W maju 1940 r. przybyły do Oświęcimia pierwsze transporty przeciwników hitlerowskiego reżimu, najpierw polskich, a później z całej okupowanej Europy. Więźniowie wszystkich narodowości, poddawani totalnemu wyniszczeniu przez niewolniczą pracę, medyczne pseudoeksperymenty, terror fizyczny i psychiczny, nie mieli szans przeżycia. Obóz, systematycznie rozbudowywany, osiągnął w szczytowym okresie swojego działania rozmiary „monstrualnej fabryki śmierci”; składającej się z trzech sąsiadujących ze sobą, praktycznie niezależnych, współpracujących w eksterminacji ludzi, hitlerowskich „maszyn”. Pierwszy najstarszy, powstały w 1940 r. na bazie koszar wojskowych, tzw. Stammlager sprawował administracyjną funkcję wiodącą. Kolejny, największy, budowany na terenach oddalonych o około 3-4 km wysiedlonej wsi Brzezinka (Auschwitz II-Birkenau), od jesieni 1941 r. stał się najpotężniejszą, stworzoną przez człowieka „fabryką zagłady”, w której dokonywano mordów w powstałych krematoriach i komorach gazowych. Trzeci Monowitz, tzw. Buna, powstały w 1942 r. w sąsiedztwie z Oświęcimiem Monowicach, w pobliżu należących do IG Farbenindustrie zakładów Buna-Werke produkujących kauczuk i syntetyczną benzynę, w listopadzie 1944 r. jako KL Monowitz stał się obozem koncentracyjnym i uzyskał pełną samodzielność, pełniąc równocześnie funkcje nadzorcze nad 47 założonymi w międzyczasie podobozami i komandami zewnętrznymi KL Auschwitz, które zakładano na Górnym Śląsku w pobliżu strategicznych zakładów i przedsiębiorstw niezbędnych dla gospodarki Rzeszy. Stanowiły one „źródło „darmowej”; siły roboczej, równocześnie uczestnicząc w maszynie wyniszczenia.

Okres istnienia obozu i całego związanego z nim kompleksu eksterminacji w Auschwitz nastawiony był początkowo na likwidację i wyniszczenie polskich więźniów politycznych, a także Polaków, którzy byli niesubordynowani wobec hitlerowskiego okupanta. Z czasem zaczęli tu trafiać

więźniowie z innych krajów, także Romowie i żołnierze sowieccy. Od 1942 r. nasiliły się masowe transporty kierowanych na zagładę Żydów, których szaleńcza hitlerowska eksterminacja dążyła do całkowitego wyniszczenia narodu. Szacuje się, że do KL Auschwitz deportowano około 1,3 mln więźniów różnych narodowości, z których ponad połowa zginęła w wyniku zbrodniczej eksterminacji stosujących terror i wyzysk funkcjonariuszy Rzeszy Niemieckiej. W chwili wyzwolenia obozu w dniach 17-21.stycznia 1945 r. pozostało w nim około 7 tysięcy więźniów, ponieważ nie byli w stanie sprostać wyprowadzanym przez Niemców „ Marszom śmierci”.

Kończąc, podsumuję słowami wypisanymi na jednym z bloków KL Auschwitz: „Tylko jedna rzecz byłaby gorsza od Auschwitz... gdyby świat zapomniał, że takie miejsce istniało" - Henry Appel, były więzień (do opracowania wykorzystano informacje zawarte w ulotce Państwowego Muzeum Auschwitz-Birkenau w Oświęcimiu).

50°01'38"N 19°12'07"E | na mapie:C

Binarowa Kościół św. Michała Archanioła

Drewniany gotycki kościół św. Michała Archanioła (1500), powiększony o kaplicę.

49°45'26"N 21°13'35"E | na mapie:E

Kalwaria Zebrzydowska Zespół klasztorny bernardynów

Manierystyczno-barokowy zespół klasztorny bernardynów ufundował w latach 1603-1609 Mikołaj Zebrzydowski. Najważniejszym obiektem kompleksu jest kościół Matki Boskiej Anielskiej, rozbudowany w 1702 r. przez Czartoryskich, z trzema kopułowymi kaplicami: MB Cudownej (z lat 1658-1667), św. Antoniego Padewskiego (z 1687 r.) i Niepokalanego Poczęcia NMP (z 1749 r.). Wewnątrz kościoła szczególnie warto zobaczyć polichromię wykonaną w XX w. przez Włodzimierza Tetmajera. Klasztor był wielokrotnie rozbudowywany, obecnie jest trzypiętrowy, z dwoma wirydarzami i pięcioma bastionami. Dziedziniec odpustowy z 1624 r., zwany Rajskim Placem, otoczony jest krążgankami, w narożach znajdują się kaplice św. Anny i MB Bolesnej.

49°51'37"N 19°40'20"E | na mapie:D

Dębno Świątynia z czasów Jagiellonów

Kościół pw. św. Michała Archanioła w Dębnie jest zabytkiem, liczącym ok. 550 lat. Został wzniesiony, gdy na tronie królewskim zasiadał Kazimierz Jagiellończyk. Do jego budowy użyto drewna modrzewiowego i jodłowego. Przemysłna konstrukcja powstała bez użycia gwoździ. Na początku XVII w. dostawiono do niej wieżę, a potem została obwiedziona podcieniami, czyli sobotami.

Świątynia ma unikatowy wystrój wnętrza. Strop, ściany, ambonę i parapet chóru zdobi barwna gotycka polichromia datowana na ok. 1500 r., którą warto zobaczyć. Doliczono się w niej 77 ornamentów roślinnych, zwierzęcych i geometrycznych, powstałych przy użyciu aż 33 barw. Wzory tworzone przez przykładanie kolejnych szablonów wyciętych w skórzanych pasach. Do najstarszych zabytków należą krucyfiks na belce tęczyowej z 1380 r. i tabernakulum z czasów króla Władysława Jagiełły. Zachowała się także

gotycka ambona, chrzcielnica z drewnianą pokrywą, figura św. Mikołaja i tryptyk w ołtarzu głównym z początku XVI w. Boczne ołtarze oraz figury Matki Bożej i św. Jana Ewangelisty na belce tęczyowej pochodzą z okresu baroku (XVII w.). Do atrakcji turystycznych należą XV-wieczne metalowe cymbalki, w których najgrubsze sztabki wydają najwyższe tony. Z Dębna pochodzi również późnoromańskie malowidło z ok. 1280 r., przedstawiające św. Agnieszkę i św. Katarzynę - najstarszy ze znanych obrazów tablicowych w Polsce. Oryginał został przewieziony do Muzeum Archidiecezjalnego w Krakowie, a w Dębnie znajduje się kopia.

Mimo szacownego wieku kościół nadal służy parafianom. Odprawiane tu nabożeństwa, wzbogacone śpiewem Podhalan, mają niepowtarzalny urok i nastrój.

49°27'59"N 20°12'43"E | na mapie:F

Lipnica Dolna Kościół cmentarny św. Leonarda (2. poł. XV w.)

Kościół cmentarny św. Leonarda został zbudowany w 2. połowie XV w., jest drewniany, konstrukcji zrębowej. We wnętrzu znajdują się polichromie: gotycka z 1502 r., renesansowa z ok. 1600 r. i barokowa z 1711 r.

49°51'38"N 20°31'49"E | na mapie:G

Sękowa Kościół nad wodą

W Sękowej warto zobaczyć drewniany kościół pw. św. św. Filipa i Jakuba. Został wzniesiony z modrzewiowego drewna ok. 1520 r., w stylu gotyckim. W XVII w. dostawiono do niego wieżę i dodano podcienia zwane sobotami. Tworzyły one szerokie okapy, które dawały schronienie wiernym oraz zabezpieczały ściany przed deszczem i śniegiem. Świątynia mocno ucierpiała podczas I wojny światowej. Zimą na przełomie 1914 i 1915 r. w pobliżu przebiegała linia okopów austriackich. Drewniany materiał ze ścian i dachu posłużył żołnierzom do konstrukcji umocnień lub jako opał. Zniszczeniu uległa wówczas większość XVI- i XVII-wiecznego wyposażenia, ale po odzyskaniu niepodległości w 1918 r. kościół pieczołowicie odbudowano. Dzięki temu dziś można podziwiać jego piękną sylwetkę ze strzelistym dachem i sobotami sięgającymi niemal ziemi. W 2003 r. zabytek został wpisany na Listę Światowego Dziedzictwa Kulturowego i Przyrodniczego UNESCO.

Chociaż wiadomo, że parafia i wieś powstały na mocy przywileju wydanego w Bieczu w 1346 r. przez Kazimierza Wielkiego, to początki świątyni są dość tajemnicze. Dziwi jej nietypowe usytuowanie w zakolu rzeczki Sękówki. Dlaczego wybrano ten teren? Podobne obiekty przeważnie stawiano na wzgórzach, m.in. aby uchronić je przed skutkami powodzi. Według legendy, surowce do budowy, początkowo gromadzone w innym miejscu, co noc same "powracały" nad wodę, aż konstruktorzy musieli dać za wygraną. Faktem jest, że w ciągu kilku wieków kościół stojący nad kapryśną górską rzeką ani razu nie został zalany...

49°37'50"N 21°11'10"E | na mapie:H

Zdjęcia dodane przez (w kolejności): joanna33, fot. kurrak, Jurek K, , fot. K. Chojnacki, , , fot. M. Przybyło

Trasa dodana przez: moderator

Przewodnik wygenerowany w serwisie
www.polskaniezwykla.pl. Wszystkie prawa zastrzeżone.
Żadna część ani całość Mini przewodnika nie może być
reprodukowana ani przetwarzana w sposób elektroniczny,
mechaniczny, fotograficzny i inny; nie może być użyta do
innej publikacji oraz przechowywana w jakiegokolwiek bazie
danych bez pisemnej zgody Administratora serwisu.
Copyright © 2007 Polska Niezwykła

Wygenerowano:
sobota 24 sierpnia 2024 20:18:01

miniprzewodnik

